

„Ha már fáradtnak tapasztaljuk agyvelőnket, örüljünk, hogy helyünkbe szintén érdemesek lépnek; ha pedig nagyon is bízhatunk magunkban, örüljünk még jobban, ha látjuk »nagy eszünkön is túltehetnek a fiatalabbak«, mert ilyen jelek a nemzeti gazdagság valódi jelei”

Kedves Diákok! Tisztelt Tanárok, Oktatók!

Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink!

Alapítónk, Széchenyi István *Világ* című művében tett hitet e szavakkal amellett, hogy – mint fogalmazott –: *„Ne legyen gondunk a közlő esztendeire, hanem inkább arra, hogy mit mond, s milyen célból.”*

Mi ma itt, a több mint 200 éves Magyar Tudományos Akadémia megújult székházában a célból gyűltünk össze, hogy a Kárpát-medence legkülönbözőbb területeiről, a határ innenső oldaláról és a határon túlról is érkező fiatalokkal idézzük fel a magyar történelem egyik meghatározó korszakát, a reformkort.

Szellemi áramlatok, politikai küzdelmek, két évszázaddal ezelőtti hétköznapiak, kultúra a nemzeti ébredés hajnalán – témák, amelyekkel a versenyben részt vevő diákok találkozhattak az elmúlt hónapokban, és találkozhatnak ma a döntőbe jutott csapatok is. Az 1825-ben alapított Magyar Tudományos Akadémia története szorosan összekapcsolódott a reformkorral, annak meghatározó alakjaival, szellemi áramlataival, ezért a második Alumni-verseny témájának meghatározása egyértelmű volt a bicentenáriumi ünnepségek idején.

A reformkort kutatóként alaposan ismerő zsűri tagjaival együtt ma részesei lehetünk annak az élménynek, amikor a múlt iránt érdeklődő és a tudományos gondolkodás alapjait elsajátító fiatalok az iskolában

megszokottaktól eltérő helyszínen és formában adhatnak számot tudásukról, kreativitásukról és az új ismeretek szellemes alkalmazásáról.

„Örülünk még jobban, ha látjuk »nagy eszünkön is túltehetnek a fiatalabbak« – fogalmazott Széchenyi István, s bár ő maga nem kutató volt, ez a mondata mégsem nélkülöz egyfajta tudósi attitűdöt. Mert a tudományos ismeretek gazdagításán túl a kutató legnagyobb öröme ezeknek az ismereteknek a továbbadása másoknak, így a fiataloknak is, s annak az élménynek az átélése, hogy a tanítvány tudása meghaladja a mesterét.

Persze nem mindenből lesz kutató. Nem is kell mindenkinek a tudomány magaslatainak meghódítását célul kitűzni. Az viszont egy társadalom jövőjét alapjaiban meghatározó követelmény, hogy mindenki tisztában legyen a tudományos egyszereggel. Ismerje a tudomány legfontosabb eredményeit és módszereit, legyen képes készen kapott igazságok helyett kritikusan gondolkodni. A Magyar Tudományos Akadémia 2019-ben elfogadott új küldetési nyilatkozatához illeszkedő elnöki programomban ezért jelöltem meg az egyik legfontosabb célként a tudománybarát társadalom és közgondolkodás kialakítását. Ezért indította el kezdeményezésemre a Magyar Tudományos Akadémia 2020-ban a Középiskolai MTA Alumni Programot.

A program fő célja, hogy felhívja a középiskolások figyelmét a kritikai gondolkodás fontosságára, bemutassa a tudományos módszerek hatékonyságát, és képet adjon arról, hogyan is működik a tudomány. Az MTA Alumni Program közvetítésével a hazai és határon túli magyar középiskolák aktív kutatókat – gyakran korábban náluk végzett, kutatói pályára lépett alumnusokat – kérhetnek fel, hogy tartsanak előadásokat a diákoknak a tudomány és a kutatás világáról, beszélgessenek velük a kutatói életről.

A diákokat pedig arra próbáljuk ösztönözni, hogy közösen gondolkodjanak a jelen és a múlt nagy kérdésein, és játékos formában adjanak számot tudásukról. Ezért hirdettük meg 2023-ban a klímaváltozásról és a fenntarthatóságról szóló első Alumni-versenyt, és ezért folytattuk a bicentenáriumi ünnepségek alkalmából meghirdetett új vetélkedővel a sort 2025-ben.

Tisztelt Hallgatóság!

A versenyfeladatok kidolgozásában és a fordulófeladatok kiértékelésében a terület legkiválóbb kutatói, Csorba László történész, Kalla Zsuzsa irodalomtörténész-muzeológus és Szilágyi Márton irodalomtörténész vettek részt, kutatókkal, pedagógusokkal, oktatási szakértőkkel együttműködve.

Köszönöm a verseny előkészítésében és az értékelésekben közreműködő valamennyi kutató és pedagógus munkáját! Feladatuk sokszor meglehetősen nehéz volt, hiszen a versenyben részt vevő csapatok felkészültsége és kreativitása feladta nekik a leckét az értékeléseknél.

A zsűri szerint a legélvezetesebb podcastok azok voltak, amelyekben a reformkor problémáinak tükrében megjelentek a jelen dilemmái, és ezeket hallgatva látszott, milyen okosan és szenvedélyesen képesek állást foglalni a középiskolás korosztály tagjai az őket is érintő, személyessé váló kérdésekben. A diákok alaposan körbejárták az adott témát, megtalálták azokat az egykori történelmi alakokat, a kor jellegzetes figuráit, akiknek a bőrébe bújva beszélgettek, vitatkoztak például Pest-Buda jövőjéről, a honleányok feladatáról vagy éppen a cenzúra kérdéséről.

Tisztelt Vendégeink!

A versenyben részt vevő minden csapat mellett ott állt egy tanár. Egy pedagógus, aki a versennyel kapcsolatos adminisztratív teendőkben éppúgy segített, mint a szaktárgyi tudást igénylő feladatok végiggondolásában és megoldásában. Maga az egész Középiskolai MTA Alumni Program is elképzelhetetlen a háttérben dolgozó pedagógusok nélkül. Köszönöm mindazoknak, akik munkájukkal hozzájárulnak a program eredményességéhez! Az egész Alumni program működtetése és a verseny szervezése a Simon Tamás főosztályvezető által irányított csapat, elsősorban a kommunikációs főosztály munkatársainak áldozatos munkáját dicséri, köszönet érte.

Kedves Diákok!

Most pedig ismét rajtatok a sor! Eljött az idő, hogy itt, a tudomány palotájában mérjétek össze tudásotokat. Bízom benne, hogy a döntő mindenki számára életre szóló élmény lesz. Minden csapatnak jó versenyzést és sok sikert, a nézőknek pedig tartalmas időtöltést, jó szurkolást kívánok.

Köszönöm a figyelmet!